

บทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19
ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*
The Role of Government Sector in Resolving the Outbreak of
Covid-19 in Srisawat Community Talad Sub-District,
Mueang District, Maha Sarakham Province

พระปัญญาวัฒน์ คุตตลีโล (อโนราช), ปัญญา คล้ายเดช และไพฑูริย์ มาเมือง
Phra Punyawat Cuttasilo (Anorach), Panya Klaydesh and Phaitoon Mamuangt
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: panya.klay@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์แก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 2) ศึกษาบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรค และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม โดยการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน โดยใช้แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์แก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชน ภาครัฐได้ออกมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันและควบคุมไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดไปในวงกว้าง คำสั่งออกให้ภาคประชาชนปฏิบัติตามซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นเคยกับวิถีชีวิตโดยปกติ จึงทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา

2. บทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรค มี 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค รัฐบาลสั่งการเป็นนโยบายลงมา ประกาศเป็นโรคร้ายแรงควบคุม กฎหมาย คำสั่ง จังหวัดตั้งคณะกรรมการสั่งการลงไปยังหน่วยงานต่างๆ บูรณาการร่วมกัน เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานลงพื้นที่ 2) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข รัฐบาลมอบนโยบายจัดตั้งภาคีเครือข่าย รัฐบาลเข้ามามีบทบาท

ในด้านภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนในการรักษาพยาบาล และที่เด่นชัดที่สุดคือการจัดสรรวัคซีนแก่ประชาชนทุกคนอย่างพอเพียงและไม่มีค่าใช้จ่าย และ 3) ด้านการช่วยเหลือเยียวยา ภาครัฐออกมาตรการดูแลช่วยเหลือเยียวยาประชาชนมาหลายโครงการ ทั้งในส่วนของนโยบายของรัฐบาลสู่ประชาชนโดยตรงและรัฐบาลส่งมอบนโยบายลงมาทางหน่วยงานภาครัฐ

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ ดังนี้ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา

คำสำคัญ: บทบาทของรัฐ; การแก้ไขปัญหา; การระบาดของโรคโควิด-19

Abstract

The objectives of the research were to study the situation of resolving the outbreak of COVID-19, to study the role of the Government Sector on resolving the outbreak of COVID-19 and to present the way to develop the role of the Government Sector in solving the outbreak of COVID-19 by applying to the principles of Buddhaddhamma. The research methodology was the qualitative method. The data study was made from documents. The field data were collected by observation and in-dept interview from 25 key informants by means of in-dept interview.

The results of the research were as follows:

1. The situation of resolving the outbreak of COVID-19 in Srisawat community. The Government Sector gave policies to people to follow strictly in order to urgently stop the spread of COVID-19. The Government Sector issued many measures to prevent and cease the wide spread of COVID-19 and many orders were issued for people to follow and practice in the ways that were not familiar with normal lives of the people. Therefore, it caused many problems effecting.

2. The role of Government Sector in resolving the breakout of COVID-19 were divided into 3 sides as follows: 1) For preventing and ceasing the spread of COVID-19, the Government Sector issued the policies, proclaimed COVID-19 as a fatal disease to be controlled and enacted laws and orders. 2) For treatment and public health, the Government Sector had the policy to set the supplying networks of vaccine. The Government Sector supported and paid for medicine for the people, provided all treating services, especially

supplied enough free vaccine to the people. 3) For relief, the Government Sector had many policies to relief and help the people directly from the Government Sector and indirectly from other offices.

3. The development of Government Sector role in resolving the outbreak of COVID-19 by applying to the principles of Sangahavatthu as follows: For Dana Piyavaca Atthacaruya and Samanattata.

Keywords: The role of Government Sector; Resolving; Outbreak of COVID-19

1. บทนำ

การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นสภาวะการณ์วิกฤติที่มีจุดเริ่มต้นของการแพร่ระบาดขึ้นในเดือน ธันวาคม 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่นเมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จนกระทั่งองค์การอนามัยโลก (WHO) ยกกระดับให้เป็นภาวะการณ์ระบาดใหญ่ทั่วโลก (อภิวติ อินทเจริญ และคณะ, 2564, หน้า 20) สร้างผลกระทบอย่างมากมายไปทั่วโลก สร้างความตื่นตระหนกหวาดกลัว ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ และยังส่งผลกระทบทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ผลจาก สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้สร้างบาดแผลและผลกระทบแก่ผู้คนมากมาย โดยเฉพาะ ในด้านเศรษฐกิจที่ตกต่ำลง ด้านสังคมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมเพิ่มขึ้น คริวเรือนยากจนและกลุ่ม ผู้เปราะบางต้องเผชิญกับความยากลำบากในชีวิตมากขึ้น (สมชาย ปรีชาศิลป์ปะกุล, 2564, หน้า 2)

รัฐบาลมีอำนาจในการบริหารประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง ค้ำครอง ดูแล แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับประชาชนคนไทยและกับประเทศไทย (รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560, หน้า 14) ดังคำที่ว่า “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ที่ถือว่าเป็นปรัชญา อุดมการณ์ของกระทรวงมหาดไทย ที่หน่วยงานภาครัฐจนถึงรัฐบาลยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา รัฐบาลเองก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ โดยกระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศกำหนดให้โรคโควิด-19 เป็นโรค ติดต่ออันตราย และยังประกาศใช้พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 โดยใช้อำนาจประกาศมาตรการ ออกมาเป็นกฎ ระเบียบ คำสั่ง เป็นเสมือนกฎหมายที่ประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด คือ มาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคที่มาพร้อมกับความไม่สะดวกสบาย ไม่คุ้นเคยของ ประชาชน กระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มวัย ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก จึงทำให้มีปัญหาด้านอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย ทั้งในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคม (วัลย์พร รัตนเศรษฐ์ และคณะ, 2563, หน้า 72) บทบาทของรัฐเฉพาะในพื้นที่ชุมชนศรีสวัสดิ์ หน่วยงานภาครัฐบูรณาการ ร่วมกันตามมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 จังหวัดมหาสารคาม แบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านมาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค 2) ด้านมาตรการด้านการแพทย์และ

สาธารณสุข 3) ด้านมาตรการช่วยเหลือเยียวยา (คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดมหาสารคาม, 2563, หน้า 1) สำหรับจังหวัดมหาสารคามนั้นถือเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญด้านการศึกษาของภาคอีสาน มีฉายาอีกว่า “ตักสิลานคร” หรือเมืองแห่งการศึกษา มีสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพและระดับสูงสุดอยู่หลายแห่งและมีมากที่สุดแห่งหนึ่งเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ ในพื้นที่ชุมชนศรีสวัสดิ์นั้น ถือว่าเป็นชุมชนเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของจังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากมีสถานศึกษาอยู่ในพื้นที่หลายแห่งด้วยกัน โดยมีทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (เขตพื้นที่ในเมือง) และยังมีโรงเรียนต่างๆ เศรษฐกิจสังคมในชุมชนศรีสวัสดิ์จึงยึดโยงกับกลุ่มการศึกษาเป็นหลัก การที่ภาครัฐได้ใช้อำนาจในการควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการออกคำสั่งให้ปิดสถานศึกษา ร้านค้า สถานบริการ สถานที่ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดนั้น ย่อมสร้างผลกระทบ สร้างความลำบากให้กับประชาชนในชุมชนศรีสวัสดิ์เป็นอย่างยิ่ง

ในพื้นที่ชุมชนศรีสวัสดิ์นั้นยังมีหอพัก อพาทเมนท์ โรงแรม อาคารพาณิชย์ ที่รองรับการให้บริการสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา อีกเป็นจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการของทางภาครัฐ ให้เว้นระยะห่างทางสังคม งดการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทำการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ จึงไม่มีผู้มาใช้บริการเช่าพัก ส่งผลกระทบไปถึงค่าใช้จ่ายประจำที่ยังคงต้องชำระกับทางธนาคาร ไม่สามารถชำระได้ตามเวลาที่กำหนด ส่งผลให้ถูกยึดทรัพย์สินไปขายทอดตลาดเป็นจำนวนมาก ห้องแถวอาคารพาณิชย์ก็ประสบภาวะการณณ์เช่นเดียวกัน เรียกได้ว่าวิกฤตินี้ได้ส่งผลกระทบกันไปในทุกๆ อาชีพ กล่าวได้ว่าภาคประชาชนก็ได้ปฏิบัติตามคำสั่งการควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากทางภาครัฐอย่างเคร่งครัด แต่ผลลัพธ์กลับไม่เป็นไปอย่างที่คาดหวัง ยังคงมีผู้ติดเชื้อรายวันเพิ่มขึ้นมาอย่างน่าตกใจ และผลอีกอย่างก็ตามมาก็คือ ความบอบช้ำทางด้านจิตใจและร่างกายของประชาชนที่ต้องต่อสู้กับโรคร้าย และยังต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัวด้วย

จากข้อมูลที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกที่จะทำวิจัยเรื่อง บทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบ วางแผน และกำหนดวิธีที่เหมาะสมของภาครัฐในการช่วยเหลือเยียวยารักษาผลกระทบที่เกิดจากการระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งทางร่างกายและจิตใจให้แก่ประชาชนได้อย่างตรงตามสภาพความเป็นจริง และสามารถนำไปเพื่อเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ของพื้นที่อื่นๆ ต่อไปได้ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์แก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยภาคสนาม (Field Research) การเก็บข้อมูลจากการสำรวจ (Survey) การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในพื้นที่ชุมชนศรีสวัสดิ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคคลทั่วไป นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและบุคลากรภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ประชาชน นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนศรีสวัสดิ์ จำนวน 18 คน และบุคลากรภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 25 คน โดยใช้แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีความหลากหลาย อยู่ในพื้นที่จริง รวมถึงบุคลากรภาครัฐที่ได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จริง ทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และนำเสนอในรูปของความเรียง

4. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานการณ์แก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้ เริ่มต้นที่เห็นได้อย่างชัดเจนในปี 2563 ภาครัฐได้ออกนโยบายให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อที่จะควบคุมการระบาดให้ได้โดยเร็ว ภาคประชาชนก็สนองตอบต่อมาตรการของภาครัฐด้วยเช่นกัน ที่เห็นได้อย่างเด่นชัดก็มีมาตรการ D M H T A ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ที่เด่นชัดก็จะเป็นในเรื่องของวัคซีน ประชาชนได้รับวัคซีนอย่างเพียงพอและทั่วถึง ด้านการช่วยเหลือเยียวยา ถือว่ายังขาดความชัดเจนในด้านนี้ โครงการช่วยเหลือเยียวยาจากทางภาครัฐเข้าถึงได้ยาก แทบจะไม่มีความช่วยเหลือเยียวยาใดๆ ในชุมชน

ผลกระทบของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาด พบว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจประชาชนมีรายได้ลดลง การใช้จ่ายใช้สอยเพิ่มขึ้น ตกงาน ภาระหนี้สินในระบบและหนี้สินนอกระบบมากขึ้น เงินออมลดลง มีผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มเปราะบางเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการก็ต้องแบก

รับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นสวนทางกับรายได้ที่ลดลง ถึงแม้ภาครัฐจะเริ่มผ่อนคลามาตรการลงผลกระทบก็ยังคงอยู่

2. บทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาดอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน พบว่า 1) ด้านการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค หน่วยงานภาครัฐรับนโยบายจากรัฐบาล รัฐบาลสั่งการเป็นนโยบายลงมา ประกาศเป็นโรคร้ายแรงควบคุม และมีกฎหมาย คำสั่ง จังหวัดก็จะตั้งกรรมการควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ แล้วสั่งการลงไปยังหน่วยงานต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมาย ใครฝ่าฝืนมีความผิด หน่วยงานรัฐบูรณาการร่วมกัน 2) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข รัฐบาลมอบนโยบายการสร้างภูมิคุ้มกันวัคซีน จัดตั้งภาคีเครือข่าย มีการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงผ่านเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ประธานชุมชน ลงพื้นที่ ออกปฏิบัติงานฉีดวัคซีน จัดตั้งโรงพยาบาลสนามและศูนย์พักคอย รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในด้านภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยโควิด-19 ค่ายรักษา บริหารจัดการโรงพยาบาลสนาม ศูนย์พักคอย ไม่ให้ประชาชนมีภาระค่าใช้จ่าย และที่เด่นชัดที่สุดคือการที่รัฐบาลจัดสรรวัคซีนแก่ประชาชนทุกคนอย่างพอเพียงและไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ รมรณรงค์ให้ประชาชนเข้ารับการฉีดวัคซีนเป็นวาระแห่งชาติ มีการประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทาง การสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐ และ 3) ด้านการช่วยเหลือเยียวยา การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทยมีความรุนแรงมาโดยตลอด ภาครัฐจึงได้ออกมาตรการดูแลช่วยเหลือเยียวยาประชาชนมาหลากหลายโครงการ ทั้งในส่วนของนโยบายของรัฐบาลสู่ประชาชนโดยตรงและรัฐบาลสั่งมอบนโยบายลงมาทางหน่วยงานภาครัฐ แต่ก็จะมีบุคคลบางกลุ่มที่ไม่ได้รับการเยียวยาเข้าไม่ถึงโครงการของทางภาครัฐ และบางกลุ่มที่สามารถเยียวยาตนเองได้

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ พบว่า ภาครัฐยังขาดความชัดเจนในหลายๆ เรื่อง โดยเฉพาะมาตรการกับประชาชน การสื่อสาร ยังไม่ชัดเจน จนเกิดความสับสนของประชาชน ภาครัฐควรจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารให้ชัดเจน เพิ่มความกระชับ ถูกต้อง รวดเร็ว การควบคุมและป้องกันโรคจะได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การบริหารจัดการเรื่องวัคซีนทำให้ประชาชนเกิดความหวาดระแวงไม่มั่นใจในประสิทธิภาพของวัคซีน ประชาชนเกิดการตั้งคำถามถึงความโปร่งใสในการจัดสรรวัคซีนของรัฐบาล ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่กล้าที่จะเข้ารับวัคซีนที่ภาครัฐจัดสรรให้ บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีก็ต้องการวัคซีนทางเลือก โครงการต่างๆ รัฐบาลออกมาช่วยเหลือเยียวยา ประชาชนแทบไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการเหล่านี้เลย หรืออาจจะมียางโครงการที่ได้แต่ก็ยังไม่ทั่วถึง รัฐบาลควรที่จะจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบที่ยั่งยืน การแจกเงินเป็นเพียงแค่การซื้อเวลา เมื่อเงินหมดก็เข้าสู่สถานการณ์ที่ยากลำบากเช่นเดิม ภาครัฐควรลงมาดูภาคประชาชน สสำรวจ สอบถามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน สสำรวจดูว่าควรจะมีเยียวาด้านใด ด้านจิตใจ ด้านรายได้ ด้านสังคม ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นมีไม่เพียงแค่ว่าปัญหาโรคระบาดโควิด-19 แต่สิ่งที่ได้พบจากการที่ลงพื้นที่ยังมีปัญหาเรื่องของความเหลื่อมล้ำซึ่งเป็นปัญหา

เชิงโครงสร้างที่เป็นปัญหาใหญ่ในระดับประเทศ ปัญหาเชิงโครงสร้างของประเทศไทยยังมีอีกมากมายหลายอย่าง ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำ โอกาสทางสังคมไม่เหมือนกัน ฉะนั้นนโยบายหลักของรัฐที่ควรจะทำคือ อันดับแรกคือลดความเหลื่อมล้ำ ทั้งเรื่องของรายได้ เรื่องของสาธารณสุข เรื่องของการศึกษา และเรื่องโอกาสทางสังคม

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยประยุกต์ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ดังนี้ 1 ด้านทาน ด้านการช่วยเหลือเยียวยา การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อประชาชนด้วยวัตถุสิ่งของปัจจัยทั้ง 4 ช่วยเหลือสงเคราะห์ตามกำลังความสามารถ 2 ด้านปิยวาจา ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ ข้อมูลข่าวสารตามความเป็นจริง ประชาสัมพันธ์และนำข้อปฏิบัติต่างๆ ประสานประโยชน์กับประชาชนด้วยความจริงใจ 3 ด้านอัตถจริยา ด้านการให้ความช่วยเหลือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทางสังคม อำนวยความสะดวก การบริการประชาชนผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน และ 4 ด้านสมานัตตตา ด้านการวางตัวได้เสมอต้นเสมอปลาย เสมอภาคกับทุกคน มีความยุติธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบ ร่วมสุขร่วมทุกข์ร่วมรับรู้ปัญหาและร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานการณ์แก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม อภิปรายผลได้ว่า เมื่อการระบาดของโรคโควิด-19 เข้ามาในชุมชนศรีสวัสดิ์ได้สร้างความวิตกกังวลให้กับประชาชนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง เกิดเป็นความทุกข์ ความไม่สบายกายไม่สบายใจ โดยมีการระบาดของโรคโควิด-19 เป็นเหตุแห่งทุกข์ ความน่ากลัวและเป็นสิ่งที่อันตรายของโรคนี้คือไม่สามารถทราบได้ว่าตนเองหรือใครบ้างติดเชื้อเนื่องจากไม่แสดงอาการจึงเป็นพาหะของโรคและยังคงใช้ชีวิตตามปกติ ทำให้เชื้อโรคแพร่ระบาดต่อไปยังผู้อื่นโดยไม่รู้ตัว จนในที่สุดการควบคุมโรคกระทำได้ยาก รัฐบาลมีอำนาจในการบริหารประเทศตามรัฐธรรมนูญ มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง ค้ำครอง ดูแล แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับประชาชนคนไทยและกับประเทศไทย รัฐบาลจึงได้ออกประกาศกำหนดให้โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตราย และยังประกาศใช้พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เพื่อที่จะเป็นหนทางสู่การดับทุกข์ให้ประชาชน ประกาศมาตรการออกมาเป็นกฎ ระเบียบ คำสั่ง ประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด คือ มาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นเคยกับวิถีชีวิตโดยปกติของประชาชน ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก ปัญหาด้านอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย ถึงแม้ภาครัฐผ่อนคลายมาตรการลงผลกระทบก็ยังคงอยู่ ไม่ว่าจะเป็ผลกระทบบ้านเศรษฐกิจ ผลกระทบบ้าน

สุขภาพ ผลกระทบด้านสังคม ผลกระทบที่ตามมาเหล่านี้เกิดเป็นทุกข้ออย่างใหม่ต่อประชาชน โดยมีเหตุแห่งทุกข์มาจากมาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค เมื่อมีปัญหาอย่างใหม่ขึ้นมารัฐบาลก็ได้ ออกมาตรการช่วยเหลือเยียวยาเพื่อที่จะแก้ปัญหาที่ทุกข์ให้กับประชาชน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ และจะเกิดปัญหาใหม่เป็นทุกข้ออย่างใหม่ขึ้นมา วนเป็นวัฏจักรอยู่อย่างนี้ไป รัฐบาลควรนำบทเรียนใน ครั้งนี้ไปวิเคราะห์ ควรแก้ปัญหาให้ถูกจุด ให้แก้ที่ต้นเหตุ ให้แก้ที่โครงสร้าง เมื่อมีทุกข้ออย่างใหม่เข้ามาก็จะ ทำให้เกิดการดับทุกข์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานของสุพัตรา รุ่งรัตน์ และคณะ (2562) ได้ศึกษา ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาล เมืองยะลา จังหวัดยะลา พบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยการช่วยเหลือเงินเยียวยา การส่งเสริมสร้างอาชีพ การใช้มาตรการช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าครองชีพ

2. บทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอมือ จังหวัดมหาสารคาม 1) ด้านการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค หน่วยงานภาครัฐ รับนโยบายจากรัฐบาล รัฐบาลสั่งการเป็นนโยบายลงมา ประกาศเป็นโรคร้ายแรงควบคุม และมีกฎหมาย คำสั่ง จังหวัดก็จะตั้งกรรมการควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ แล้วสั่งการลงไปยังหน่วยงานต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมาย 2) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข รัฐบาลมอบนโยบายการสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานในวัคซีน จัดตั้งภาคีเครือข่าย ขับเคลื่อนนโยบายอย่างเต็มรูปแบบ บริหารจัดการโรงพยาบาลสนาม ศูนย์พักคอย ไม่ให้ประชาชนมีภาระค่าใช้จ่าย รัฐบาลจัดสรรวัคซีนแก่ประชาชนทุกคนอย่างพอเพียง 3) ด้านการช่วยเหลือเยียวยา การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทยมีความรุนแรงมาโดยตลอด ภาครัฐจึง ได้ออกมาตรการดูแลช่วยเหลือเยียวยาประชาชนมาหลากหลายโครงการ ทั้งในส่วนของนโยบายของรัฐบาล สู่ประชาชนโดยตรงและรัฐบาลสั่งมอบนโยบายลงมาทางหน่วยงานภาครัฐ แต่ก็จะมีบุคคลบางกลุ่มที่ไม่ได้ รับการเยียวยาและเข้าไม่ถึงโครงการของทางภาครัฐ และบางกลุ่มที่สามารถเยียวยาตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่มีบทบาทในการเข้ามาช่วยเหลือเยียวยา มีการแจกถุงยังชีพ แจกข้าวสารอาหารแห้ง แจกข้าวกล่อง ในช่วงที่มีการระบาดหนัก ปิดสถานที่เสี่ยง แจกอุปกรณ์ในการ ป้องกัน และยังมีการช่วยเหลือเยียวยาของแต่ละหน่วยงาน ภาคเอกชน ประชาชน นำสิ่งของมาช่วยบริจาค ซึ่งสอดคล้องกับงานของรัฐบาล เสนารา (2562) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อ มาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนต่อมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการ ตัดสินใจและด้านการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชน ศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม 1) ด้านทาน รัฐควรให้โดยมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาให้ในสิ่งที่ดีที่สุดแก่ประชาชน ให้ในสิ่งที่ประชาชนร้องขอ หรือต้องการอย่างแท้จริง ให้โดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง 2) ด้านปิยวาจา รัฐควรให้ข้อมูลข่าวสารด้วยความจริงใจ ด้วยความหวังดีและเปี่ยมด้วยความรักความเมตตา ชัดเจน รวดเร็ว แม่นยำ เชื่อถือได้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีนด้วยข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา โปร่งใส ตรวจสอบได้ และอย่างต่อเนื่อง 3) ด้าน อุตถจริยา รัฐควรแก้ปัญหาด้วยความจริงใจ ไม่มุ่งเน้นหาแต่ผลประโยชน์แอบแฝงหรือมุ่งเน้นในทางการเมืองมากเกินไป พิจารณาไตร่ตรองถึงความเดือดร้อนของประชาชน 4) ด้านสมานัตตตา บริหารจัดการแก้ปัญหาอย่างเสมอภาค ไม่ทำตัว 2 มาตรฐาน อันจะทำให้สังคมมีความเหลื่อมล้ำยิ่งขึ้นไปอีก ทำให้เท่าเทียมกัน ร่วมกันแก้ปัญหาพร้อมกับประชาชนไปตลอด วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ยึดหลักยุติธรรม จริงใจ เสียสละ สม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานของพระชินกร สุจิตโต (2562) ได้ศึกษา การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสมานัตตตา (การวางตน สม่ำเสมอ) มีระดับความคิดเห็นสูงสุด

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐควรมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณในการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 มีการเฝ้าระวัง เพิ่มองค์ความรู้ เตรียมแผนไว้รองรับกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดต่อในอนาคต

1.2 รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ส่งเสริมให้ประชาชนสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

1.3 การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างชุมชนพอเพียงการออกแบบชุมชนให้เป็นแกนในการรับมือกับภัยที่อาจเกิดขึ้นส่งเสริมให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รัฐบาลควรมีโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนเมืองและในชุมชนชนบท เพื่อให้ได้องค์ความรู้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

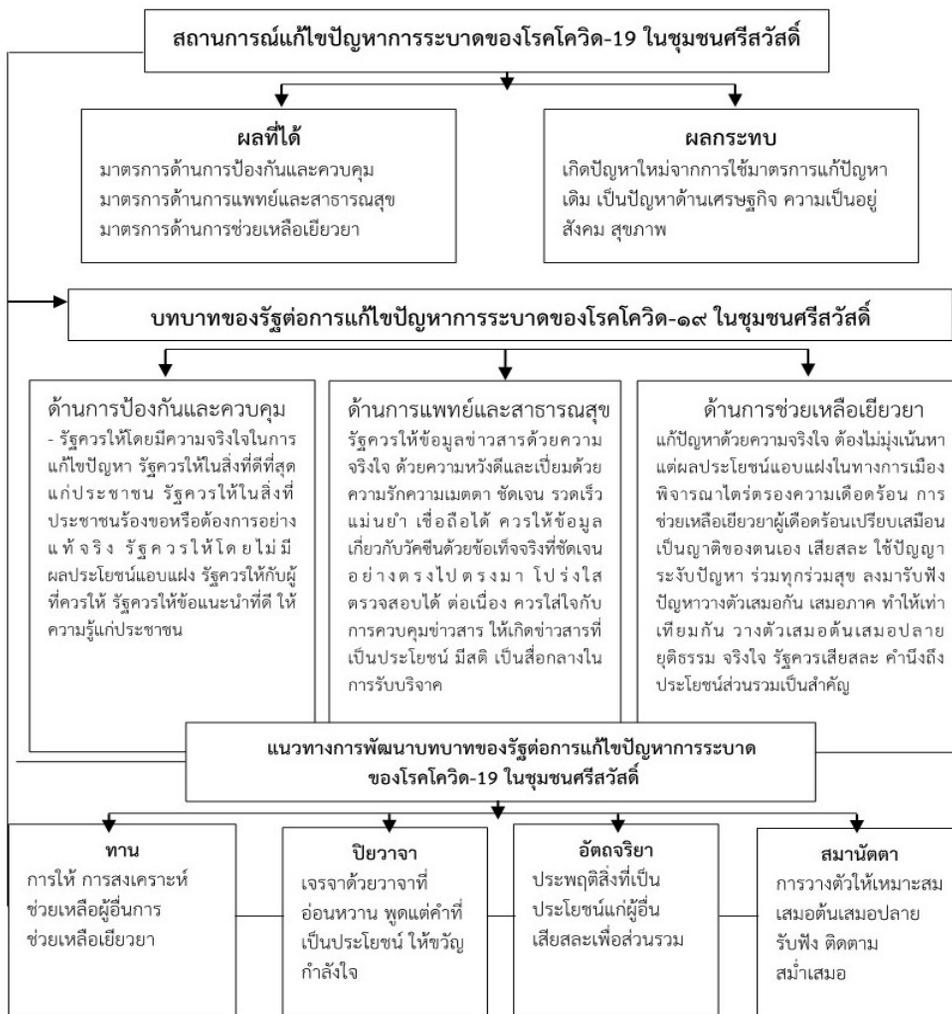
2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาเรื่องบทบาทของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ สังเกต สัมภาษณ์ รายละเอียดดังนี้ 1) เมื่อการระบาดของโรคโควิด-19 เข้ามาในชุมชนศรีสวัสดิ์ ได้สร้างความวิตกกังวลให้กับประชาชนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยว่ากลัวจะติดเชื้อ เกิดเป็นความทุกข์ (ทุกข์) ความไม่สบายกายไม่สบายใจ โดยมีการระบาดของโรคโควิด-19 เป็นเหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย) รัฐบาลมีอำนาจในการบริหารประเทศตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ระบุไว้ ย่อมต้องมีบทบาทหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครอง ดูแล แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับประชาชนคนไทยและกับประเทศไทย รัฐบาลเองก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ พยายามศึกษาหาแนวทาง วิธีการ เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการออกมาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคไม่ให้มีการขยายออกไปเป็นวงกว้าง โดยมีความหวังในการระงับการระบาดของโรคได้อย่างเด็ดขาด เป็นเป้าหมายสูงสุดในการดับทุกข์ให้ประชาชน (นิโรธ) รัฐบาลจึงได้ออกประกาศกำหนดให้โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตราย และยังประกาศใช้พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เพื่อที่จะเป็นหนทางสู่การดับทุกข์ให้ประชาชน โดยใช้อำนาจประกาศมาตรการออกมาเป็นกฎ ระเบียบ คำสั่ง เป็นเสมือนกฎหมายที่ประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด คือ มาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค (มรรค) ได้แก่ มาตรการอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ หลักปฏิบัติ D M H T A ห้ามการรวมกลุ่ม สั่งปิดสถานที่ต่างๆ ที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่ระบาด โรงเรียนและสถานศึกษางดการเรียนการสอนในสถานที่งดจัดกิจกรรมทางสังคม งดการรวมกลุ่ม จัดระเบียบผู้ประกอบการ สวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งเมื่อออกจากที่พักอาศัย จนถึงหนักที่สุดคือสั่งปิดหมู่บ้าน ห้ามประชาชนออกจากบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นเคยกับวิถีชีวิตโดยปกติของประชาชน ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก จึงทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมาอีก ไม่แต่เพียงปัญหาของโรคโควิด-19 ยังมีปัญหาด้านอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย 2) ผลกระทบที่ตามมาก็คือ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ประชาชนมีรายได้ลดลง การใช้จ่ายใช้สอยเพิ่มขึ้น ตกงาน ภาระหนี้สินในระบบและหนี้สินนอกระบบมากขึ้น เงินออมลดลง มีผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มเปราะบางเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการก็ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นสวนทางกับรายได้ที่ลดลง นิสิตนักศึกษาไม่เข้ามาในพื้นที่ ทำให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนศรีสวัสดิ์ได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก ถึงแม้ภาครัฐจะเริ่มผ่อนคลายมาตรการลงผลกระทบก็ยังคงอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการลดลงของรายได้ รายจ่ายสูงขึ้น การตกงานขาดรายได้ การเป็นหนี้ ทำให้สัดส่วนของรายจ่ายต่อรายได้ของครัวเรือนสูงกว่าก่อนหน้าที่จะมีมาตรการควบคุมการระบาดของโควิด-19 จึงทำให้ภาระหนี้ของประชาชนสูงขึ้น ผลกระทบด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต สมาชิกในครัวเรือนมีการป้องกันการติดเชื้อและดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น มีความเครียดและวิตกกังวลเพิ่มขึ้น

ผลกระทบด้านสังคม งดการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน งดการพบปะกับเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชน ผลกระทบด้านการศึกษา พบว่า นักเรียน/นักศึกษาต้องเรียนออนไลน์ ทำให้ผู้ปกครองมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาเพิ่ม 3) ผลกระทบที่ตามมาเหล่านี้เกิดเป็นทุกข้ออย่างใหม่ต่อประชาชน โดยมีเหตุแห่งทุกข์มาจากมาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคของรัฐบาล เมื่อมีปัญหาอย่างใหม่ขึ้นมารัฐบาลก็ได้ออกมาตราการช่วยเหลือเยียวยาเพื่อที่จะแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ และจะเกิดปัญหาใหม่ เป็นทุกข้ออย่างใหม่ขึ้นมาอีก หมุนวนเป็นวัฏจักรอยู่อย่างนี้ รัฐบาลควรนำบทเรียนในครั้งนี้ไปวิเคราะห์ ควรแก้ปัญหาให้ถูกจุด ให้แก้ที่ต้นเหตุ ให้แก้ที่โครงสร้าง เมื่อมีทุกข้ออย่างใหม่เข้ามาจะทำให้เกิดการดับทุกข์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดมหาสารคาม. (2563). *ประกาศคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดมหาสารคาม เรื่อง มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 จังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม: คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดมหาสารคาม.
- พระชินกร สุจิตโต (ทองดี). (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมือง สำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐกุล เสนารา. (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40ก, หน้า 14-17.
- วลัยพร รัตนเศรษฐ์ และคณะ. (2563). บทบาทของภาครัฐในการบริหารจัดการกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19. *วารสารบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(2), 71-87.
- สมชาย ปรีชาศิลป์ปะกุล. (2564). การเมืองและรัฐไทยในการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19. *วารสารพัฒนศาสตร์*, 4(1), 1-11.
- สุพัทธา รุ่งรัตน์ และคณะ. (2563). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองยะลา จังหวัดยะลา*. (รายงานการวิจัย). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- อภิชาติ อินทเจริญ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคองหงส์ จังหวัดสงขลา. *วารสารสภากาชาดสาธารณสุขชุมชน*, 3(2), 19-30.